

دو جشن مشروطه

صفحه‌های اول و آخر ۳ و ۴ را بخوانید

سال سوم • شماره ۸۲۷ • یکشنبه ۱۵ مرداد ۱۳۸۵ • ۳۲ صفحه • ۱۵۰ تومان

تیتراها

پیام مقام معظم رهبری به همایش مشروطیت

در مجلس

صفحه ۳

۳۵ میلیارد دلار یارانه فرآورده نفتی

مقاله‌ای از محمد آقایی

صفحه ۱۱

توافق فرانسه و آمریکا درباره لبنان

صفحه ۲

رضا رهگذر: ما آرمان‌گرا هستیم

صفحه ۱۵

شرق : یک‌صد سال پس از پیروزی انقلاب مشروطه در روزی که مظفرالدین‌شاه قاجار فرمان مشروطیت را صادر کرد، اصلاح‌طلبان در تهران گردهم آمدند و سده مشروطه را پاس داشتند. این گردهمایی که همایش «ایران، یکصد سال پس از مشروطیت، تجارب گذشته، چشم‌انداز آینده» نام داشت با سخنان سیدمحمد خاتمی رئیس‌جمهور سابق جمهوری اسلامی افتتاح شد و در آن چهره‌هایی چون عبدالله نوری، مصطفی‌معین، کمال‌خرازی، محمدعلی نجفی، عزت‌الله‌سحابی، احمد مسجدجامعی، ابراهیم یزدی، عبدالواحد موسوی لاری، محمدعلی ابطحی، محمدرضا خاتمی و نیز آیت‌الله محمدرضا توسلی (رئیس دفتر امام خمینی) از میان سیاستمداران و رجال سیاسی در کنار دکتر عبدالکریم سروش و دکتر ضیاء‌موحذ از میان متفکران و نویسندگان حضور داشتند. دکتر سروش که هنوز ۲۴ ساعت از بازگشتش به ایران نمی‌گذشت در اولین ساعات همایش در آن حضور یافت و در کنار محسن کدیور شونده کلیه سخنرانی‌های صبح بود. مراسم با گزارش احمد بورقانی از سیر برگزاری همایش آغاز شد و آن‌گاه سیدمحمد خاتمی به ایراد سخنرانی پرداخت. در ادامه پس از استراحتی کوتاه هیات‌رئیسه نوبت صبح همایش به ریاست محمدعلی نجفی مستقر شدند و اکبر ثبوت، کامییز نوروزی، محمدجواد غلامرضاکاشی، حمیدرضا جلائی پور و محمود نکوروح در نوبت صبح به سخنرانی پرداختند. در اجلاس بعدازظهر نیز علیرضا علوی تبار، محمدجواد اطاعت، عمادالدین باقی، مراد تقفی، محسن امین‌زاده، عبدالمجید معادیخواه، محسن آرمین و کاوه بیات سخنرانی کردند. گزارش کامل اجلاس امروز در پی می‌آید.

■ **گزارش بورقانی**

مراسم با گزارش احمد بورقانی دبیر هیأت علمی همایش آغاز شد. بورقانی گزارشی را که پنج‌شنبه در هفته‌نامه شرق چاپ شده بود را کامل کرد.

■ **مشروطه نام مستعار همه تاریخ معاصر**

پس از گزارش احمد بورقانی درباره سیر شکل‌گیری همایش و برنامه‌های آن مجری برنامه یادداشتی درباره مشروطه خواند و آن‌را با این جمله به پایان رساند که مشروطه نام مستعار همه تاریخ معاصر است و اینک تاریخ‌مشروطه‌خواهی خود را که آغازی دارد بی‌پایان با سخنرانی خاتمی مرور می‌کنیم:

■ **خاتمی: مشروطیت به اهداف خود نرسید**

«در باب مشروطیت فراوان سخن گفته شده‌از دیدگاه‌های مختلف و با برداشت‌های گوناگون. به‌گونه‌ای دیگر نیز می‌توان به مشروطیت نگریست و آن اینکه مشروطیت مظهر واقعیت تاریخ اجتماعی ایران بوده است. آن واقعیت در عرصه حیات ما حضور داشته و وجود خودش را بر حوادث بعد از خودش تحمیل کرده است. آنچه قابل توجه است تقریر مناسبات قدرت در دوران ما است. حکومت مظهر نظم اجتماعی است و بدون حکومت زندگی میسر نیست و تنها آتارشیست‌ها هستند که وجود حکومت را نفی می‌کنند اما آتارشیسم یک توهم است. اگر حکومت مظهر نظم اجتماعی است پایه و مایه قدرت متمرکز چیست؟ در دوران

جدید قدرت پایه‌ای پیدا می‌کند که در گذشته نبود و آن عبارت است از ملت. با پیدایش این پایه تنها نظام مقبول نظام مردمسالاری و دموکراسی است. چون این پایه نبود در قدیم دموکراسی امری مذموم بود از افلاطون گرفته تا فارابی و سیاستنامه‌هایی که در گذشته منتشر شد. «خاتمی اینگونه سخنانش را آغاز کرد و باز رفت سراغ همان ادبیات فلسفی اش را به رخ بکشد و خبرنگاران را بی‌تاب کند؛ همیشه‌اش این بار دیگر او رئیس‌جمهوری نبود که دانش فلسفی‌اش را به رخ بکشد و خبرنگاران را بی‌تاب کند؛ پژوهشگری بود که از تاریخ ایرانیان سخن می‌گفت و شاهد مثال می‌آورد از یونانیان: «حتی آنچه که در دوران پریکلس در یونان وجود داشت با دموکراسی روزگار ما هم از لحاظ شکل و محتوا متفاوت است. «دمو» در یونان مردم نبودند بلکه بخش کوچکی از مردمان که همان مردان آزاد بودند که زنان و بردگان و . . . خارج از این دایره بودند. اما در دوران

می‌خواهم اعلام کنم که به‌عنوان مسلمانی که به حرمت و آزادی و اعتلای انسان ایمان دارد و انسانی که معتقد به معنویت و اخلاق است، مشروطیت در تاریخ ما بام بلندی است که مردم در آن ایستادند و هویت مستحذث خود را به جهانیان اعلام کردند و هر کسی که در برابر این هویت ایستاد ناچار به عقب‌نشینی شد. کسانی که در مقابل آن ایستادند اگر توانستند آن حرکت را کنند کنند در نهایت ناچار به عقب‌نشینی شدند. «خاتمی در ادامه پس از ذکر توضیحاتی درباره ظهور دولت-ملت در ایران، با لحن آشنانش جملات پایانی خود را ادا کرد: «مشروطیت فراز بزرگی در تاریخ ما است که هم مظهر تحول است و هم منشاء آن است. مشروطیت به اهداف خود نرسید ولی واقعیتی که باعث تحمیل آن در جامعه شد همچنان حضور دارد و سیر تکاملی دارد و آن پدیده ملت است.»

همه در همایش: کولایی: یزدی،خرازی،لاری،توسلی،نوری،خاتمی،معین،سرحدی زاده،علوی تبار، باقی و ...

■ **ثبوت: علما مشروطه خواه بودند**

پس از سخنرانی خاتمی جلسه دوم روز اول با استقرار هیات‌رئیسه در جایگاه و تقدیر محمدعلی نجفی از تلاش مجریان و برگزارکنندگان آغاز به کار کرد. اولین سخنرانی نوبت اول «دعای بی‌پایه علیه پیشوایان مشروطه» توسط اکبر ثبوت انجام گرفت. ثبوت سخنرانی خود را با چند بیتی آغاز کرد و گفت: «در برابر مشروطه مقاومت استبداد وجود دارد. اگرچه به‌نظر می‌رسید که علما باید از مشروعه دفاع کنند اما برخلاف آن اکثر آنها از مشروطه دفاع کردند. پرسش این است که این علما چگونه طرف‌های دگر را وانهادند. مشروطه خراه شده‌اند.» ثبوت تمام سخنرانی‌اش را به همین نکته اختصاص داد و باز هم با چند بیت از دهخدا در رثای صومراسرافیل به پایان برد.

■ **نوروزی: قانون مشروطه**

صبحت‌های ثبوت که تمام شد کامییز نوروزی به پشت تریبون آمد و درباره «جامعه‌شناسی قانون اساسی مشروطه» صحبت کرد: «نسبت قانون و جامعه دلمشغولی من است. آیا موارد قانون مشروطه توانست زمینه را برای تحقق اهداف مشروطه آماده کند؟ تصور جامعه از قانون کن فیکون کردن امور است. این تصور وجود دارد که مقنن مسبوط‌الید است و هر آنچه که اراده کند می‌تواند به صورت قانون درآورد. اما باید توجه کرد که مقنن محصور در مناسبات اجتماعی و فرهنگی زمان خود است. قانون مشروطه تا چه میزان با ساخت مناسبات اجتماعی آن دوران سازگاری داشت و تا چه حد می‌توانست آرمان‌ها را محقق کند؟ فرض قانونگذار مشروطه آن است که با وضع این اصول جامعه ایران به جامعه‌ای تبدیل خواهد شد که قانون سخن اول و آخر آن را بگوید و جامعه (اعم از دولت و ملت) برمبنای آن عمل خواهند کرد. انتخابات آزاد برگزار شود. ابهام و پرسش جدی اینجا است که جامعه ایران تا چه حد قابلیت اجرای آن را داشت؟ در عدم موفقیت عوامل نظامی و سیاسی مورد توجه قرار گرفته اما مسئله اصلی آن است که کار نظام حقوقی تثبیت تناسب اجتماعی است. اینکه قوانین بتواند جاده صحرایی را ترسیم کند که ملت از مسیر آن به بهشت منصور برسند. به نظر می‌رسد قانون اساسی مشروطه تناسب اجتماعی را رعایت نکرده. نهادهای پیش‌بینی شده محصول یک تجربه اجتماعی طولانی و پیچیده و همه‌جانبه اروپایی است. تحولاتی که در آن حقوق، فلسفه، سیاست، اقتصاد و . . . هم‌پای هم از قرن سیزدهم تحول خود را شروع کرده بودند. این طرز تلقی موجب آن شد که حقوقی در مشروطه طراحی شود که هیچ نسبیتی با مجموعه اجتماعی ایران نداشت. آرمان‌های بزرگ مشروطه‌خواهان توانست نسبت عمیقی با جامعه ایران برقرار کند و مناسبات اجتماعی را سازمان‌دهی کند. آنچه که در قانون مشروطه آمد به یک باره یک نظام مدرن را وارد کرد که بخش‌های بزرگی از نظام سنتی را نفی کرد.»

■ **کاشی: سخن دموکراتیک**

محمدجواد کاشی عنوان سخنرانی خود را «آسیب‌شناسی سخن دموکراسی‌خواهانه در ایران» انتخاب کرده بود و تاکید داشت که بحث او گزارشی از یک کار پژوهشی است که فقط دعای کلی آن را می‌گوید: «دموکراسی سخن و ایده‌ای است که ارتباطی با فضای سنتی جهان ما ندارد و از بیرون به فضای ما وارد شده. باید بین دو نکته تمایز گذاشت یکی اندیشه دموکراسی و اندیشه‌وران دموکراسی و دیگری گفتمان دموکراسی است. در ایران بحث بسیاری کرده‌ایم در باب این که دموکراسی را چقدر درست فهم کرده‌ایم و همواره بعد از هر تاکامی یکی از علت‌های آن را عدم فهم درست دموکراسی دانسته‌ایم. اندیشه دموکراسی وجه تئوریک دموکراسی است و سخن دموکراسی وجه مادیت پیدا کردن اندیشه دموکراسی است و دقیقاً این وجه است که در میدان عمل سیاسی نیرو به همین نکته اختصاص داد و باز هم با موانعی را ایجاد می‌کند. موانع را از بین می‌برد و یا موانعی را ایجاد می‌کند. شاید تا فردا نظر احمد بورقانی به برگردد!

■ **سرمقاله**

ائتلاف فکری نه سیاسی

محمد فوجانی

این روزها به اندازه‌ای درباره سده مشروطه نوشته‌اند که هر حرف و سخنی مکرر و ملال‌آور می‌نماید. اما استقبال دیروز نخبگان و جوانان و مردم تهران و شهرستان(که از راه دور به دارآباد آمده بودند) از همایش اصلاح‌طلبان برای سده مشروطه چنان بود که صاحب سخن را بر سر ذوق آورد. در ۶۰۰ نفر از خیل مشتاقانی پر شد که نه آمده بودند در میتیگی سیاسی شعار دهند و نه می‌خواستند مطالبه‌ای اقتصادی را طلب کنند. موضوع بحث موضوع روز نبود، موضوعی تاریخی بود و پذیرایی از مهمانان در حداقل سطح خود در مقایسه با همایش‌های دولتی قرار داشت. همه مقامات شرکت‌کننده در همایش دیروز نیز در زمره مقامات سابق کشور بودند که تقدیم نامه و عریضه‌ای به آنها نیز در بسته‌ای را به روی کسی نمی‌گشود. با وجود این مخاطبان اصلاح‌طلبان دوباره به دعوت آنها پاسخ گفته بودند و گرد آمده بودند تا سخن ایشان را بشنوند، در حرف‌هایشان تامل نکنند و مناقشه حرف‌های چهارگانه آن: عدالت، آزادی، قانون و اصلاح‌طلبان پس از شکست سیاسی در عسرت فکری افتاده‌اند. دیروز مردم آمده بودند تا از زبان اصلاح‌طلبان حرف تازه بشنوند درباره یک ماجرای کهنه. مشروطه ناتمام که هنوز در پی گمشده‌های چهارگانه آن: عدالت، آزادی، قانون و پیشرفت می‌گردیم. مردم دیروز دوباره به حرف‌های اصلاح‌طلبان گوش کردند. آنها نمی‌خواستند به کسی رای دهند و رای کسی را سلب کنند. می‌خواستند آگاهانه انتخاب کنند و تبار خویش را بشناسند. اگر جلسه دیروز را جلسه تبار شناسی اصلاح‌طلبان بنامیم بی‌راه نگفته‌ایم. در جلسه دیروز می‌شد به راحتی سنت‌ها را ردیابی کرد: سنت آخوند خراسانی، سنت علامه نائینی، سنت سیدین شریفین (لقب روشنفکران و روزنامه‌نویسان صدر مشروطه. تاکتئون آنان نه ائتلاف بر سر فهرست‌های انتخاباتی که ائتلاف بر مبنای فکری است. اگر مبنای فکری و تبار نظری اصلاحات تعریف شده نه راست‌روی و نه چپ‌روی رخ نخواهد داد.

شعف و شادی ناشی از تکرر و کثرت حاضران جلسه چنان بود که هنوز جلسه به نیمه نرسیده به احمد بورقانی گفتم: چه خوب! می‌توان به جای ائتلاف‌های سیاسی این ائتلاف فکری را ادامه داد. بورقانی البته آقندر خسته بود و زحمت کشیده بود که با نگاه غضب‌آلود و دشنام شیرینی به خود دور شد اما من هنوز امیدوارم این راه ادامه داشته باشد، شاید تا فردا نظر احمد بورقانی به برگردد!

سود خود به صفحه ۷

دعوت به همکاری

از هنرمندان، فیلمنامه نویس تبلیغاتی، مستند، عکاسان، شرکتهای تبلیغاتی تولید فیلم و تیزر و...

رجوع به صفحه ۲

انتخاب اول

همه روزه همراه روزنامه در استان تهران (از کرج تا فیروزکوه) و استان های قم و قزوین

از روزنامه فروشی ها بخواهید

از خوانندگان عزیز روزنامه خواهشمندیم انتقادات و پیشنهادهای خود را به منظور بهبود نحوه توزیع روزنامه از طریق تلفن/نمابر

۶۶۹۵۸۶۱۰

با ما در میان بگذارند.